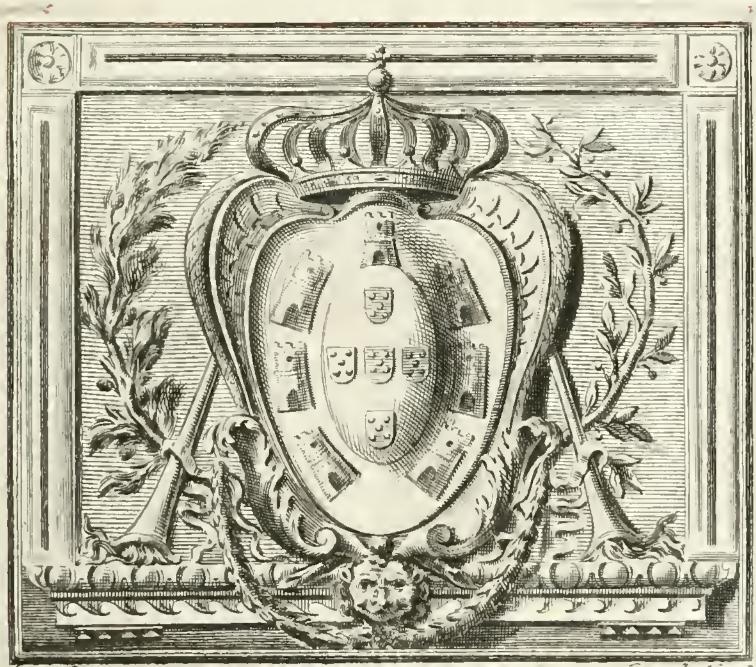
FRANCISCI SERLUPI
AB INTIMO PONTIFICIO CUBICULO
IN FUNERE
JOSEPHI I.
LUSITANIÆ REGIS FIDELISSIMI
ORATIO
HABITA IN SACELLO PONTIFICIO VATICANO IDIB. MAII
CORAM SANCTISSIMO D. NOSTRO
PIO SEXTO
PONT. OPT. MAX.

Brenda inv. *Bombelli S.*

ROMÆ MDCCLXXVII.
EXCUDEBAT GENEROSUS SALOMONIUS
SUPERIORUM FACULTATE.

MARIÆ FRANCISCÆ

LUSITANORUM REGINÆ FIDELISSIMÆ

FRANCISCUS SERLUPIUS

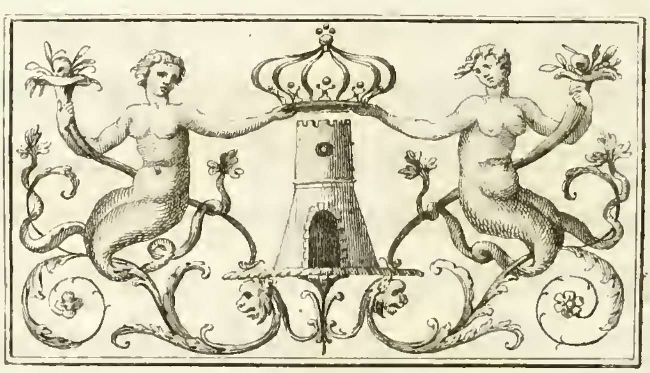
D. N. M. Q. E.

AMPLIOR quidem certe, honorificentiorque res nulla aut ſperari a me, aut expeti umquam poterat, quam ut id mihi

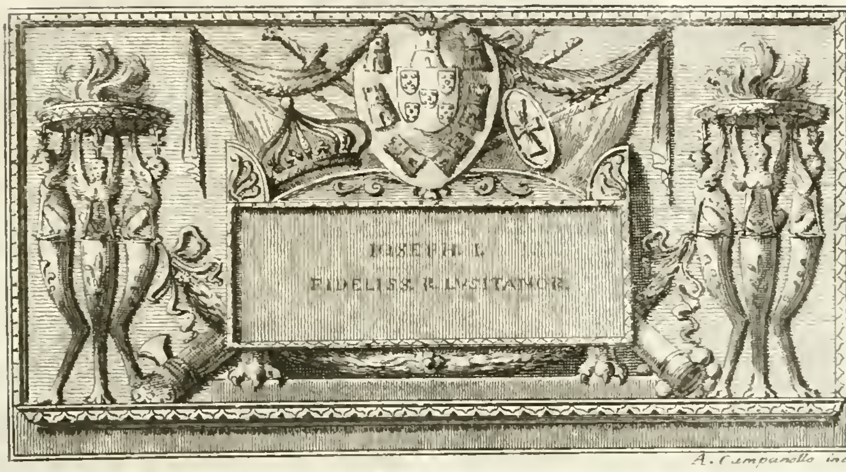
munus demandaretur, ut de laudibus Josephi Primi Fideliſſimi Luſitanorum Regis Parentis Tui, omnium jam mœrore nobis erepti, cum ei juſta publice ſolverentur, coram Pio Sexto Pont. Max. præſente Sacro Purpuratorum Patrum Senatu, dicerem. Utinam tantum afferre facultatis, & copiæ potuiſſem, ut gravitati, magnitudinique rerum, de quibus mihi diſſerendum fuit, mea haud prorſus impar eſſet oratio. Verumtamen, quotum quemque tam inſigni doctrina, tamque abſoluta eloquentia valere putem, ut verendum ipſi non ſit, ne dum maximorum Regum amplificare velit, minuat potius gloriam? Quidquid autem hoc eſt lucubrationis meæ, nihil erat cauſſæ, cur non uni Auguſto Nomini Tuo, Maria Francisca Regina Fidelissima, inſcribendum, conſecrandumque eſſe ar-

arbitrarer. Quid enim laudationis tributum Patri Tuo ſit, quod non privatim ad Te pertineat, quam non tam avitorum, florentiſſimorumque Regnorum hæredem, quam expreſſam, vivamque reliquerit præcellentis virtutis ſuæ imaginem; quæque ultro polliceare, ipſum apud poſteros non plus rebus ab eo magnifice geſtis, quam Te Filia clarum ac celebrem futurum? Neque vero quiſquam promitti id abs Te nobis, deferrique negaverit, ſi ea Te tam præclara initia, ac fundamenta regnandi, ſumma omnium admiratione, atque lætitia poni cernat, quibus & leniatur præcipuus ex tanti Regis interitu acceptus dolor; & orta de Te egregia populorum opinio non confirmetur ſolum, ſed etiam duplicetur? Nam cui Pietas in Deum, humanitas, comitas, uno verbo virtus, quam ſane ſingularem præ Te jam inde a prima

ma ætate tua tuliſti, perſpecta ſit, is plane proſpiciet, in tanto imperio Te omnium eſſe exiſtimationem, expectationemque ſuperaturam. Cujus quidem humanitatis, comitatiſque magnitudo in ſpem me certiſſimam adducit, fore, ut non modo non deſpicias muneris, quod Tibi offero, tenuitatem; ſed me etiam (quod & ſummæ felicitatis loco ducam, & ſupplex peto, ac poſtulo) firmiſſima, validiſſima, maxima Majeſtatis tuæ tutela, præſidio, patrocinioque non dedignere.

ORA-

ORATIO

SI Orthodoxorum, eorumdemque illuſtrium virtute Regum, qui Rempublicam conſervarint, auxerint, amplificarint, interitus non tam ſolatio nobis, quod in vitam, uti ſperamus, introierint longe meliorem; quam, quod hinc deceſſerint, dolori eſſe deberet; mors quidem certe Josephi Primi Fidelissimi Regis Lusitanorum ingentem cuique noſtrum, Tibi autem in primis, Pie Pontifex Maxime, ingentem, inquam, mœrorem, luctumque triſtiſſimum attuliſſet. Cum enim Tu Pater, Tu Caput, Tu, quemadmodum auctoritate, ſic amore in omnes, ſtudio, pietate Princeps ſis totius Chriſtiani nominis conſtitutus; cumque propterea *omnium portes onera, qui gravantur* (1); ſi

(1) Siric. Pap. Epiſt. I. ad Himer. Epiſc. Tarracon. num. 1. pag. 624. Tom. I. Epiſtolar. Roman. Pont. edit. Pariſ. 1721.

ſi tot Regnorum tam late patentium populos, qui in ejus erant ditione, ac poteſtate, tradere ſeſe triſtitiæ, atque, ob ereptum ſibi non tam Dominum, quam Parentem, damnum teſtari ſuum, doloreque opprimi intelligeres; ſi chriſtianos ceteros ubique terrarum caſum Fideliſſimi Eccleſiæ Filii, vicemque tot gentium dolere, ac lamentari audires; quid ageres, niſi ut tute vulnere tantæ orbitatis accepto, dum angore etiam tam vehementi tot tui corporis membra conflictari, ac pene confici videres, unus omnium maxime angerere? Verum quæ reliquos omnes conſolatur, eadem Te non modo tanta iſta ſollicitudine, tantoque dolore levat, ſed recreat etiam, confirmatque Sancta Religio. Nam cum ipſa caveat, ut ne *contriſtemur de dormientibus* (1), ſicuti contriſtantur ii, qui ſpe carent ſempiterni boni; juſtam affert cauſſam *gaudendi ſpe* (2) potius, quod bene cum illo actum ſit, quam quod deſiderium ille ſui reliquerit, condolendi. Præclare autem cum eo eſſe actum, quî demum negaverit is, cui memoria divina oracula repetenti ſuccurrat, pacis, ſalutis, felicitatis publicæ adſertoribus, poſteaquam e corpore, tanquam e cuſtodia, vinculiſque liberati ſint, certum eſſe conſtitutum locum, in quo ſecuri ævo ſempiterno fruantur? Niſi enim ita eſſet, non fuiſſet inſtinctu Dei Viris Principibus laudi datum Sapientiæ nomine, quod *gentem curaſſent ſuam* (3), quodque Civitatibus tranquillitatem (4) ſalutis comitem, felicitatiſque ſociam intuliſſent. Quamobrem vivit, uti quidem nobis ſperare licet, vivit, inquam, multo potio-

tio-

(1) S. Paul. Epiſt. ad Theſſal. 1. cap. 4. v. 12.

(2) Id. Ep. ad Rom. cap. 12. v. 12.

(3) Eccli. cap. 50. verſ. 4. & ſeq.

(4) Ibid. c. 47. v. 17. & III. Reg. cap. 4. v. 25.

tiorem vitam Joſephus Lusitanorum Rex, qui integritate, qui moderatione animi, qui amore, qui pietate, providentia, juſtitia, cura, opibus, qui bonis artibus reſtitutis, propagatoque commercio, pacis, ſalutis, felicitatis publicæ cuſtos, vindex, conſervator, firmator fuit. Hæc ejus præcellens virtus; hæc monumenta gloriæ, hæc veræ laudis inſignia fuere; de quibus, cum in hoc pleno majeſtatis Conſeſſu verba ſim facturus, etſi vereor, Pie Pontifex Maxime, ne cum argumentum orationis Perſona, amplitudineque Regia plane dignum ſit, haud digna Rege, Tuaque expectatione mea hæc omnis exiſtat oratio; fretus tamen clementia, & benignitate ſingulari Tua, confido eſſe Te, quidquid minus recte, minuſque ad rem, ad tempus, ad locum apte, accommodateque dixero, non voluntati, cui per ſeſe promptæ ſubſidio diligentiam comparavi, ſed brevitati temporis adſcripturum.

Jam illud certum inprimis, exploratumque eſt, eum, qui ad gubernacula Reipublicæ ſedeat, ſecundum Deum, toto animo, ſtudioque omni in eam rationem incumbere oportere, ut eos, qui ipſius imperio, & poteſtati commiſſi, creditique ſunt, ita diligat, curet, ac tueatur, ut quam beatiſſimos eſſe velit. Non enim ille præfectus aliis eſt, neve imperio potitur ſui unius, ſed communis ſalutis, publicique commodi cauſſa. Beatos autem ipſos fore, quo tandem modo confidat, quibus non paret ea, quorum præſidio tuti ſint, ac ſalutari pace fruantur? Itaque id ille contendat, idque enitatur, atque elaboret neceſſe eſt, ſi eos, quibus præſit, ſalvos eſſe, feliceſque deſideret, ut ne quid alicunde conſequatur contentionis, neve genus ullum injuriæ naſcatur,

neve quidquam exiſtat eorum, quæ commovere cives, civitatumque pacem perturbare poſſe videantur. Atque huc illud pertinet *de quieta, tranquillaque vita* (1), quod Apoſtolus curæ eſſe Principi debere, quod acceptum eſſe Deo, quodque civibus, Chriſtianis præſertim, expedire, ac proinde maxime expetendum, docet. Tuebitur autem Princeps, ſervabitque pacem, ſi non modo talem ſe præbeat, quales eos, quibus imperat, eſſe cuperet; ſed re etiam demonſtret, eorum ſalutem, liberos, famam, fortunas, utilitates ſibi eſſe cariſſimas. Demonſtrabit vero, quemadmodum ex religione orta conſpicua integritate, moderationeque animi ſingulari ſua; ſic propenſione, atque amore in omnes, quo ſibi cunctos ita devinciat, ut nemo ſit, quin ipſum amicum ſibi, ac benevolentem eſſe arbitretur. Adjunget porro amori, propenſionique in omnes vigilantiam, curam, proſpicientiam; neque ulli aut ſumptui, aut ſtudio parcet, quin egentibus opi, ſolatio miſeris, cultoribus optimarum artium, propagatoribus commercii, bonis denique omnibus non modo præſidio ſit; ſed ad colendam etiam virtutem, atque ad amplificandam, ornandamque Patriam incitamento.

Hæc fundamenta dignitatis, atque imperii JOSEPHI FIDELISSIMI LUSITANORUM REGIS fuerunt, ejus primum ſingularis integritas, animique præcipua moderatio, quæ cum plurimi putari in privatis noſtris, quotidianiſque rationibus ſoleant, quid eſt, quod in tanto imperio non mirabile quidpiam, ac prope divinum præferre viderentur? Longum eſt de exemplis omnibus ordine dicere, quæ

(1) Epiſt. ad Timotheum 1. verſ. 2. & ſeq.

quæ cum eo in genere clara, atque egregia, eademque magno numero dederit; tum conſtante fama celebrata ſunt, omniumque ſermone celebrari pergunt.

Ex hiſce initiis ducta virtus, circumſpicite animis, quo progreſſa ſit, quam late manaverit, utque in tot Regnorum, quæ in Josephi ditionem venerant, quietem publicam, ſalutem, commoda redundarit. Etſi Ille dignitati, ut omnis poſcebat ratio, gravitatem conjunxerat; ſic tamen una ſimul amore, cura, providentia, Cives quoſque ſibi conciliare cupiebat, ut ſpe, quam de Ipſo jam puero habuerant, eodemque auxerant adoleſcente, longe ſuperata; cum ſibi vehementer perſuaderent ab eo ſe magnopere diligi, nihilque ei tam eſſe cordi, quam ut conſuleret univerſis, mederetur incommodis hominum, utilitati ſerviret, provideret ſaluti; Parentem ipſum ſuum, & dicerent, & haberent, ultroque ſe, domos, fortunas ſuas in ejus fidem, tutelam, poteſtatem permitterent.

Atque in tanta quidem poteſtate, quemadmodum ſe adhibuerit, conſideratote. Facilis ad eum aditus erat, patebant aures ejus querelis omnium, nullius inopia, ac ſolitudo non modo acceſſu illo publico, ac Throno; ſed ne cubiculo quidem excludebatur. Quid ego hac de re edita graviſſima, atque firmiſſima teſtimonia Senatus, Ordinum reliquorum, Societatum, Gentium denique omnium Europæ, Africæ, Aſiæ, Americæ memorem, ad quas ille Orbis terrarum Partes ſui Imperii porrexerat majeſtatem? Extant ejus virtutis, extant ære perenniora publica monumenta, perſtabuntque ad memoriam hominum ſempiternam.

Humanitatis autem, providentiæ, curæ, ecquod dari illuſtrius monumentum poteſt Valetudinario Oliſiponenſi ampliſſimo, atque maximo, quod effuſis largitionibus locupletavit, quo miſeris, qui ægra eſſent valetudine, perfugium, atque præſidium ſalutis eſſet? Ecquod tot aliis, quæ pluribus locis extrui, boniſque erigi non ſolum mira humanitate, ſed incredibili etiam largitate fecit? Quid de Servis dicam? An non horum tot millibus Braſilienſium primum, tum Æthiopum ſumma humanitate ſubito data libertas conteſtatum, idemque perpetuum benignitatis plane Regiæ Josephi, admirabiliſque liberalitatis documentum erit omni prædicatione, litteris, monumentiſque decorandum? Horum pars magna capta fuerat fraude, ac vendita ſcelere privatorum. Commoverat rei tanta indignitas Benedictum XIV. memoria immortali dignum Pontificem. Is miſertus hominum, verituſque, ne iidem calamitatis acceptæ, infelicitatiſque ſuæ cauſſa a Chriſtianis ſacris deterrerentur, egit cum Johanne Fideliſſimo Rege Josephi Patre, ut quoniam adeo conſpicua juſtitia, æquitate, miſericordiaque in omnes erat, ſtudioque tam ardenti flagrabat Religionis, ne convelli deinceps Indorum quemquam ex ſuis ſedibus, abducique captivum pateretur. Quid Vos multis morer? Cavit Rex, edixit, atque interdixit, ut ne quis inde ſuorum tale quidpiam tentare auderet. Interea qui abducti fuerant, miſera premebantur ſervitute. Johanne vita functo, Josephus capeſſit Regnum. Ægerrime is, acerbiſſimeque ferebat multitudinem hominum tam immanem ob conditionem ærumnoſam, adverſamque fortunam ſuam invitam ſervire Reipublicæ. Itaque impatiens morarum, quas forte in-

injici videbat juſtitiæ, commiſerationi, atque liberalitati ſuæ, non tantum liberos eſſe omnes; ſed donari etiam Civitate juſſit. Fidem hic ego appello Luſitanorum. Eloquantur, quam ſalutaris ille, quam felix, quam fauſtus fuerit tot Regnis dies. Omnium, mihi credite, hæc una erit oratio: Proſpicientia, beneficio, munere providentiſſimi, optimi, munificentiſſimique Regis, momento ſors dura, atque aſpera afflictorum, jacentiumque ſublata; confirmata publica quies; auctus incredibilem in modum numerus Civium; dati, qui pietate, ſtudio, amore induſtriam Reipublicæ ſuam, diligentiam, operam, laboremque præſtarent. Reſpicite, quoad longiſſime poteſt mens veſtra; reſpicite, inquam, ſpatia præteriti temporis, memoriamque recordemini ultimam Regum ſuperiorum, atque inde uſque repetentes inveſtigatote, ullius ne umquam eorum aut præclarius eodem in genere extiterit facinus; aut juſtitia, æquitate, beneficentia plenius; aut quod conferre plus ad communem tranquillitatem, ſalutem, felicitatemque poſſit. Receptas in gratiam barbaras gentes ab Theodoſio Magno, eiſque adſignata oppida, agroſque diviſos accepimus: Multos ab aliis gravi, longoye ſervitio levatos, ſolutoſque fuiſſe ſcimus: At vim tam magnam, multitudinemque ſervorum a quoquam emiſsam manu, inque Civitatem, tanto Reipublicæ commodo, & emolumento, perductam, aut nuſquam, aut vix uſpiam legimus.

Sed quando ventum ad ejus proſpicientiam eſt, quæſo, attendite, ut ſocias huic perpetuo magnitudinem animi, liberalitatem, diligentiamque addens, conſilio, induſtria, cura, opera, largitate conſtituta, firmata,

conſervata pace, ſaluti, felicitatique communi conſuluerit; reque oſtenderit, nihil ſe umquam optaſſe magis, quam ut qui ſuo imperio parebant, perquam beati exiſtimarentur, & eſſent. Rem agrariam, ſine qua conſiſtere vix, adhiberi autem ne vix quidem Reipublicæ nervi poſſunt, maxima cura, ſumptuque pene immenſo ſuo, coli arte longe meliore fecit: Feracitatem Tranſtaganis agris avaritia poſſeſſorum ademptam, lata agraria lege, reſtituit: Induſtrios, gnavos, operoſoſque colonos, ne a dominis, quæſtus majoris captatione, amoverentur, imperavit: Tagum flumen, qua parte navigari non poterat, ſublatis ſcopulis, ac rupibus, arenaque ex alveo effoſſa, ad millia paſſuum quadraginta navigabilem reddidit, perfecitque, ut longis illac quadriremibus convehi trium Provinciarum merces poſſint. Quid opificinas prædicem, quas ſingulari arte, miraque elegantia fundendo æri; fingendis murrhinis vaſis; pannis, teliſque ex lana, ſerico, lino, byſſo, goſſipio texendis, conſtitutas, conductis, publici commodi gratia, ad laborem ingenti impenſa plus viginti millibus Operarum? Quid conjunctas, adjutas, confirmatas ſummis opibus, conſtabiliendi, proferendique latius commercii cauſsa, mercatorum Societates? Quid non civiles ſolum, ſed militares etiam Colonias in Braſiliam deductas, præſcripta earum regundarum utiliore, facilioreque ratione? Quid artem typographicam formarum nitore, & æquali ductu linearum redditam præſtabiliorem? Quid luxum, quem honeſti diſſuaſorem, populatoremque opum; quem gurgitem, atque voraginem patrimoniorum; quem tempeſtatem, quem labem, quem peſtem, quem perniciem Rei-

Reipublicæ Veteres merito appellarunt; quid luxum, inquam, ſalutari lege ſublatum, inductamque diligentiorem Oeconomiam moderationis, temperantiæque plenam? Quid innumerabilia prope alia generis ejuſdem, quæ ne numerando quidem percenſere licet? Præclara hæc ſunt, ſingularia, mira providentiæ, liberalitatis, munificentiæ argumenta, nihil ut ſupra ad pacem, ad otium, ad ſalutem, ad felicitatem Reipublicæ deſiderari poſse videatur.

Verum plura fuiſſe ab eo profecta video, ut illuſtriora, ſic etiam mirabiliora. Horum laude ſi quem forte parem, quod nuſquam legi; at ſuperiorem certe habuit omnino neminem. Oliſipo Urbs erat Princeps Regni Luſitanorum amœnitate loci, amplitudine, nobilitate, Populi frequentia, magnitudine, ornatuque ædium cum florentiſſimis ceteris, ſummiſque Europæ Urbibus comparanda. Hujus pars maxima horribili concuſſa Terræmotu repente concidit; Reliqua non poſt multo, concepta flamma, miſere conflagravit. Multi repente oppreſſi interierunt: Ceteri, quod ſpes evadendi omnis poſita in celeritate eſſet, quacumque tandem ſors dabat, erumpere, ſibique fuga ſalutem petere curabant. Ut trepidus quiſque ſe in tutiorem locum receperat, incertus ſalutis Parentum, Conjugis, Liberorum; certus ærumnarum, ingemiſcere, vocem attollere, ejulare. Plena omnia perturbationis, horroris, ploratus, clamorum erant. Rex etſi damna, luctumque Civitatis dolens; intrepidus tamen adeſt animo, quidque ſuarum ſit partium cogitans, ad ſe Miniſtros accerſi jubet. Accurrentibus adſtat. Præcipit, dent operam, ne quid plus Civitas detrimenti

fe-

ferat. Diligenter effodi corpora ruinis ſepultorum jubet, & ſi quos eorum vivos educi contigerit, ſacris pœnitentiæ primum a Sacerdotibus expiari; mox eo aſportari faciant, ubi commode curari poſſint. Monet etiam atque etiam, tuto ut ſit Virginum devotarum integritas, & religio. Cavet, ne a quoquam temerari Sacra patiantur. Imperat inde militi, ut vigilet, provideatque, ne qua (ut in publico infortunio accidere plerumque ſolet) latrocinia fiant, ne qui impetus, ne qua ſeditio. Dat negocium vectoribus, ut unde unde poſſint cibaria, veſtes, materiam comportent, ne quid Civi, quod ad vitam ſuſtentandam conferat, deeſſe videatur. Agenda erant uno tempore omnia: Procuranda Sacra: Collegiis Virginum conſulendum: Extrahenda ex acervis ruderum corpora: Conſtruendæ e tabulis caſæ, ne qui ſub dio manere cogerentur: Convehenda denique, paranda, perficienda quæcumque conducere exiſtimabantur poſſe, ut incolumitati Populi proſpiceretur, opiſque ſolatio tolerabilior miſeris eſſet accepta calamitas. Nihil neglectum eſt; nihil defuit. Perfecta res omnis fuit humaniſſimi, providentiſſimique Regis amore, vigilantia, cura, imperio, adeo ut nemo quidquam agendum ſibi putaret eſſe, quin ejus nutum intueretur, cui ſummopere uni ſalutem Civitatis, quietem, commoda antiquiſſima, atque cariſſima eſſe comperiſſet. Adſint modo, qui Valentinianos, qui Theodoſios, qui Marcianos Cæſares merito admirantur. Proferant ex privatis, publiciſque tabulis aliquid, ex quo intelligi poſſit, plus quidpiam eos præſtitiſſe ſalvandarum Civitatum, vel levandæ cladis, calamitatiſque publicæ cauſſa. Non eſt, non eſt, mihi credite, quidpiam ma-

majus, aut amplius de ullo Principum ſuperiorum vel traditum verbo, vel litterarum mandatum monumentis.

Sed quid multis hæc perſequor, quæ quamvis egregia ſunt; non tanti eſſe tamen intelligo, ut cum iis, quæ poſtmodum ille geſſit, conferri poſſe videantur. Audiſtis everſam ingenti terræmotu, ac voracibus flammis incenſam Urbem; ejuſque exitio afflictas, profligatas, proſtratas fortunas Oliſiponenſium. Cognoſcite nunc, quam Urbs ipſa commodior, ornatior, ſplendidior reſtituta Josephi munificentia ſit; quamque opes Civium, ejus auſpicio, defenſione, ſubſidiis, creverint. Rectâ primum ad normam producta longius; tum æquata, lapideque ſtrata viarum planities; magnificentius, elegantiuſque refecta Templa; affabre privatorum ædes incredibili numero extructæ; multiplicata fora; plateæ, ambulationeſque amœnis in locis conſtratæ; fontes, ac ſalientes egregie, ſplendideque ducti; curiæ longis, ſpatioſis, excelſis porticibus arcuati operis ſubnixæ; poſiti inſignes triumphis arcus; ora maritima mira crepidine, nobilique lorica paſſim inſtructa; ædificia denique cetera, quæ ad ærarium, ad artificia ad arma opportuna eſſent, ita conſtituta ſunt, ut qui Oliſiponem, quæ antehac fuit, viderant, cum nova collatam vix quidquam fuiſſe confiteantur. Quid de opibus Oliſiponenſium loquar? Sublatis monopoliis, quibus coëmendi, vendendique penes paucos, fraude, poteſtas erat; quibuſque, his ditatis, Cives ceteri nihil fere facere lucri poterant; agrorum cultura, qua nihil in communi vita opportunius eſt, nihil uberius, nihil melius; opificiis; artibus denique omnibus in ſtatum, conditionemque longe potiorem redactis;

con-

conſtructis navigiis fluviatilibus, magniſque marinis onerariis navibus; re nulla denique prætermiſsa, quæ ad locupletandos Cives pertineret, eo adducta ab Rege res eſt, ut miris acceſſionibus non duplicatæ tantum; ſed admirabilem etiam in modum fortunæ Civium auctæ, amplificatæque cernantur. Hæc non plus annis quindecim univerſa, proſpicientia, liberalitateque Regis parata, cœpta, perfecta ſunt, quibus certe ipſe non ſuperavit modo Regum, qui ante ſe Regnum Luſitaniæ geſſerant, ſed æquavit etiam gloriam Orthodoxorum Cæſarum Romanorum. Quis enim Monaſteria aut Alcobaſsanum, aut Battaglienſe, aut Bethleemiticum, aut Manfrenſe, quibus fundatis Alphonſus Primus, Johannes Primus, Emanuel, Johannes Quintus ſingularem ſibi laudem pepererunt? Quis illa, inquam, Monaſteria, ut ut magnifica, cum iis tam magnis, tam præclaris, tam multis, uno tempore pro tranquillitate Civium, pro cultu Religionis, pro ſalute, pro felicitate tam provide, tam liberaliter, tam ornate, ſplendideque abſolutis operibus conferri ulla ratione poſse arbitretur? Byzantium Conſtantinus Magnus inſtauravit, amplificavit, ornavit, appellarique propterea voluit Conſtantinopolis nomine. Sed non ea urbs omnis conciderat, neve tam erant afflictæ fortunæ Byzantiorum. Muros ſolum oppidi, ædeſque, etſi multas, non omnes tamen Septimii Severi Auguſti furor everterat. Contra Oliſipo motu vehementi terræ, magnoque incendio funditus deleta, exciſis opibus Civium, multo eſt perpaucis annis non amplior, atque ornatior modo reſtituta; ſed etiam copioſior. Et digniorem tamen quemquam fuiſſe eo genere, dicam, memoria ſempiterna hoc Rege, qui ſupergreſſus

ſuo-

ſuorum Majorum gloriam, amore in Patriam, beneficientia, ſplendore cum celebritate certarit excellentium Imperatorum? Hæc rem gerendi tam prudens, tamque expedita ratio; hæc tot præclara in Cives amoris, liberalitatiſque argumenta; hæc tanta cautio, ne quod in periculum pax, ſalus, felicitas publica veniret, ecquem non moveant, non impellant, non cogant, ut nihil ei, ſecundum Deum, magis fuiſſe cordi, quam ut Populi ditioni, Imperioque ſubjecti ſuo quam beatiſſimi eſſent, & agnoſcat, & fateatur?

Secundum Deum dico: nam, dum vixit, indicia præbuit, conſtantiæ, ſolidæquæ virtutis: hujuſque cauſſa cum jam proſpiceret, imminere ſibi ſupremum diem, ſerio, curaque religioſa ſeſe ad exitum comparaverat. Quem enim fugiat, quantam ille pecuniæ vim, atque copiam, propitiationis ergo, iis erogari fecerit, qui aut vitam degerent in egeſtate, aut morbo in Noſocomiis conflictarentur? Teſtata præterea, nota, pervulgata ſunt, quæ Ille moriens Filiæ commendavit, quam poſt ſe noverat imperio eſſe potituram. Hanc Ille, ut obſequio, ac pietate majores coleret; ut propinquos concordia ſibi majorem in modum conjungeret; utque amore omnes complecteretur, rogavit. Oh ſpectata virtute Regem! Oh immaturam, eoque nomine graviorem mortem, quæ Luſitanis Parentem Patriæ, nobis religione fratrem, Tibi, Pie Pontifex Maxime, Eccleſiæque Catholicæ univerſæ Fideliſſimum Filium ſuſtulit. Quamquam vero dolendum eſt in tam gravi vulnere, ea tamen nos conſolatio ſuſtentabit, quod non modo ſpes ſit eum in *Tabernacula Chriſti receptum non depoſuiſſe, ſed mutaſſe Regnum*;

gnum (1); verum etiam, quod Filiam MARIAM FRANCISCAM LUSITANORUM REGINAM FIDELISSIMAM effigiem oris, ſermonis, animi ſui, hæredem ut Imperii reliquerit, ita quoque virtutis, ac pietatis. In hac enim, quam tanta religione, tantoque in Patriam ſtudio acceſſiſſe videmus ad gubernandam Rempublicam; in hac, inquam, viva, atque incolumi ſuperſtitem ille ſe denunciat; ac defenſorem ſacrorum, publicæque pacis, ſalutis, felicitatis adſertorem, & vindicem fore pollicetur.

Quid reſtet igitur, niſi ut contendendum nobis, agendumque obſecratione, operibus pietatis, ſacrificiis ſit, ut ei expiato, exutoque impedimentis expeditus in cæleſtem Hieruſalem aditus pateat, ubi perpetua requie, luceque gaudeat ſempiterna? Iſto conſilio, PIE PONTIFEX MAXIME, in hunc nos aptiſſimum ad petendum, & ad impetrandum evocaſti locum: Id ille Tuis ſe precibus, qui mediatoris Dei, & hominum Chriſti Jeſu vicem in terris ſuſtines; id re divina, cujus faciundæ cauſſa conventum huc eſt; id oblato Immaculati Agni pretioſo ſanguine, brevi ſe ſperat conſequuturum.

(1) Ambroſ. *Orat.* de *Obitu Theod.* Imp. n. 2.

THE GE[illegible] CENTER
LIBRARY

LORIS of FLORENCE